

Сабақтың жоспары:

1. Республикалық экологиялық стандарттар
2. Экологиялық паспорттау

Сабақтың мақсаты: Студенттерге экологиялық стандарттау жайында қысқаша мағлұмат беру.

Қысқаша теориялық мәліметтер:

1. Республикалық экологиялық стандарттар

Стандарт – бұл орындау үшін міндетті талаптар, ережелер және нормалар кешенді декретін нормативтік-техникалық құжат. Табиғатты қорғау қызметінің бас стандарты 1977 жылы ендірілген Мем СТ 17.0.0.01-76 «табиғатты қорғау және табиғи ресурстарды пайдалануды жақсарту саласындағы стандарттау жүйесі».

Табиғатты қорғау саласындағы мандарттау жүйесі келесі топтарды құрайды:

- 0 – негізгі ережелер;
- 1 – гидросфера;
- 2 – атмосфера;
- 3 – топырақ;
- 4 – жер;
- 5 – флора;
- 6 – фауна;
- 7 – жер қойнауы.

Қызмет ету бағыты бойынша табиғатты қорғау жүйесінің мемлекеттік стандарттары келесі түрге бөлінеді:

- 1 – терминдер, жіктеу және анықтау;
- 2 – атмосфераға және ашық су ресурстары мен жер асты суларына тасталатын ластанған зиянды заттарды өлшеу әдістері мен нормалары және табиғи ресурстарды пайдаланудың қарқындылығы;
- 3 – табиғатты қорғау және табиғи ресурстарды тиімді пайдалану ережелері;
- 4 – табиғи объектілердің жағдайларының параметрлерін мен экономикалық әсері қарқындылығын анықтау әдістері;
- 5 – 6 – қоршаған ортаны қорғау мен бақылау құралдарына талаптар;
- 7 – басқа да стандарттар.

Табиғатты қорғау жүйесінің стандартының толық белгіленуіне индекс (Мем СТ), жүйе номері (17), стандарт номері және басылған жылы кіреді.

Мысалы, комбайн және трактор қозғалытқышынан шыққан зиянды тасталымды өлшеу және нормалау әдістері бар екендігін анықтау керек болса, онда МЕМ СТ 17.2.2.05-86 стандартына көңіл аударуымыз керек.

Бұл мысалда 17 – жүйе номерін, 2 – топ номерін, атмосфера, 2 – стандарт түрі, өлшеу әдістері мен нормалар, 05 – стандарт номері және басылған жылы.

Экологиялық стандарттау саласының ең маңызды бірі халықаралық табиғатты пайдалану бастамаларының бірі халықаралық стандарттар сериясы ISO 14000 жатады. Бұл стандарттың негізінен экологиялық менеджментті қарастырады, яғни кәсіпорынды, компанияны тиімді басқару жүйесін.

ISO 14000 халықаралық стандарттардың қабылдануының негізінде ҚР Мем СТ ИСО 14001-98 «Қоршаған ортаны басқару жүйесі. Пайдалануға арналған талаптар мен басшылық», ҚР Мем СТ ИСО 14040-98 «Қоршаған ортаны басқару жүйесі. Жалпы нұсқаулар» және т.б.

Экологиялық сертификаттау – бұл дайындаушы мен тұтынушыға тіуелді емес ұйымның өнімнің, жұмыстың немесе қызметтің экологиялық талаптар мен нормативтік-құқықтық құжаттарға сай келетіндігін жазбаша түрде процедурасы.

Экологиялық сертификаттаудың құқықтық негізі ҚР техникалық реттеу заңы болып табылады.

Сертификаттау арқылы адамға және қоршаған ортаға өнімнің, жұмыстың, қызметтің қауіпсіздігін бақылау жатады және олтұтынушыны экологиялық лас материалдардан, қорғайды, елімізге экологиялық қауіпті өнімдердің, технологиялардың және с.с. кіруіне тосқауыл болады. Өнімнің белгіленген талапқа сәйкестігін құжатты түрде куәлендіретін құжат экологиялық сертификат сәйкестігі болып саналады.

Өндіріс орындарындағы қоршаған орта сапасын басқару саласының стандартына ҚР Мем СТ ИСО 14000 жатады.

2. Экологиялық паспорттау

ҚР Мем СТ 17.0.0.04-90 сәйкес әрбір өндіріс орындары міндетті түрде экологиялық паспорт дайындайды. Паспорттаудың мақсаты – кәсіпорындардың ғана емес және оның айналасындағы экологиялық жағдайды болжау, сондай-ақ табиғатты қорғау іс-әрекеттерінің орындалуын қадағалау болып табылады.

Экологиялық паспортқа кәсіпорынның табиғи ресурстарды пайдалануын мен өндіріс орындарының қоршаған ортаға әсерлері туралы нақты деректері кіреді.

Экологиялық паспортта зиянды заттардың авариялық және бір реттік үлкен көлемде тасталуы мен төгілуі туралы деректер және оның құрамы мен көлемі, уақыты туралы анықтамалар да болуы қажет.

Экологиялық паспорттар кәсіпорынмен дайындалып, басшысымен бекітіледі және аймақтық табиғатты қорғау органымен келісіліп, сол жерде тіркеледі. Экологиялық паспорты болмаған жағдайда кәсіпорын табиғатты пайдалану мен шаруашылық қызметпен айналасу мүмкіндігінен айырылады немесе үлкен көлемде айып пұл төленеді.

Қазіргі кезеңдегі экологиялық жағдай қолданыстағы экологиялық нормалар мен экологиялық стандарттарды қайта қарауға және жаңаларын дайындауды талап етуде. Сонымен қатар, тек кәсіпорындардың экологиялық паспорты ғана емес, қаланың экологиялық паспортын дайындау қажеттілігі туындау мүмкін болып отыр. Ол қаланың экологиялық жағдайын интегралды бағалау мүмкіндік беріп, экологиялық қауіпті аймақтарды және тұрғындардың тіршілік қауіпсіздігіне әсерін анықтауға ықпалын жасайды.

Оқытудың техникалық құралдары: интербелсенді тақта

Практикалық (семинар)сабағын оқудың тәртібі, оқыту әдістері мен түрлері: түсіндіру, баяндау, пікірталас, сұрақ-жауап

Бақылау сұрақтары: (20 балға дейін)

1. Республикалық экологиялық стандарттарды айтып беріңіз.
2. Экологиялық паспорттауды түсіндіріңіз.

СӨЗ және ОБСӨЖ тапсырмалары: Метрология жөніндегі халықаралық және өңірлік ұйымдары және стандарттау жөніндегі жұмыстарды жоспарлау

Әдебиеттер:

Негізгі әдебиеттер:

1. Мендебаев, Т. М. Стандарттау, метрология және сертификаттау. Алматы. Дәуір, 2011. - 368 с. - ISBN 978-601-217-198-3
2. А.И. Аристов, Т.М. Раковщик. Основы метрологии, стандартизации и сертификации: учебное пособие /. – М., МАДИ 2013. –200 с.
3. Ж.Ж. Есенқұлова, Ж.Ж. Аканова, А.М. Касенова. Стандарттау, сертификаттау және метрология негіздері: Оқу құралы / Алматы: Экономика, 2014.-284 б.
4. Н.П. Пикула, А.А. Бакибаев, О.А. Замараева, Е.В. Михеева, Н.Н. Чернышова. Метрология, стандартизация и сертификация: учебное пособие. Национальный исследовательский Томский политехнический университет. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2010. – 185 с.
5. В.В.Сергеев, В.В.Терегеря. Метрология, стандартизация, сертификация : Учебник, -М., Изд. Юрайт, 2011, 820с.